

A NEMZETES UR...

Méla búval emlékezem rája;
 Falu végén állt a kuriája,
 Falu végén az országút mellett,
 Rácsos kapu néki még se kellett.
 Rég' időből régi jó szokása;
 Aki betért, vendég maradt nála.
 Magas kőfal tolvajtól se védte,
 Csádé-gyepű volt a kerítése,
 Maga fonta még ifjonta korba' —
 Fogyatékos volt biz a' már, csorba,
 Száraz fáját vitte, aki érte —
 Mosolygott a nemzeti úr,
 Nem szállt porbe senkivel sem érte.

Tornác hűsén, régi karosszékén,
 Elüldögélt nyugalmasan, békén,
 Föltette az okulárét néha;
 „Ej! — fakadt ki — silány idő, léha...”
 S az újsággal pipájára gyujtva,
 Borús kedvét bodor füstbe fújta...
 Lárma kelt a bozótos udvarba';
 Nádparipán én vágtattam arra.
 Hareba szálltam haragos pulykákkal,
 Dalt dúdoltam pajkos gyerek-szájjal.
 Arról szólt, hogy — milyen is a német...
 Kacagott a nemzeti úr;
 Ölébe vett s mesét mondott, szépet.

Mesét mondott arról az időről,
 Amikor mint bimbók rózsatőről,
 Ugy sarjadtak dali szép vitézek,
 A hazáért száz halálra készek,
 Kik a tűzbe mosolyogva mentek,
 S csodáiról a hős regimentnek,
 Mely Damjanics varázsos szavára
 Szállt csatáról győzelmes csatára!
 ...Isaszegnél lobogóját vittem,
 Elöl járt, mint haragos hadisten!
 Haj! Világos... gyászos Arad vára...
 S elborult a nemzeti úr,
 „Kulesold fiam, kis kezéd imára...”

Szállt az idő, szálldogált felettünk,
 Bús őszi nap könnyes búcsút vettünk.
 Nádlovamról, hej, le kellett szállnom
 S az élet-gond igájába állnom.

„Ha valahol arra járnál, távol,
Hozz virágot Damjanics sírjáról,
Egy fűszálat, mást ha nem, csak aztat,
Hős vezérem porából fakadtat...“
Kért szelíden, hogy el kellett válni,
...Érkezésem, de nem győzte várni,
Mire a sors visszadobott engem,
Itt hagyott a nemzetes úr,
Virágotat sírhalmára tettem...

Lampérth Géza.

Gróf Széchenyi István, a nemzet tanítója.

A „*legnagyobb magyar*“ születésének százötvenéves évfordulóján a nemzet tisztelettel emlékezik meg arról a férfiúról, akit első szent királyunk mellett méltán nevezhetünk *nemzetünk tanítójának*. Feléje fordul e napon az egész nemzet hálás kegyelele s méltán, mert érezzük, hogy *Széchenyi élete, munkássága és tanításai nemcsak korának szóltak, hanem századokra előre megjelölték a magyarság útját.*

Gróf Széchenyi István, három testvér között a legifjabb, Bécsben született 1791 szeptember 21-én. Nagynevű *édesatyja, Széchenyi Ferenc*, a Nemzeti Múzeum alapítója volt.

Gyermekkorára Európa egyik legzaklatottabb korszakára esik: ez a francia forradalom és Napoleon kora volt, amely lázba hozta földrészünket évtizedeken át. Erre a sivár és vigasztalan korszakra esik gróf Széchenyi István ifjúsága s így nem csodálhatjuk, hogy ő is a katonai pályára lépett. Napoleon császár bukása után azonban otthagyta a katonai szolgálatot s éveken át utazásokkal töltötte idejét. Nemcsak szórakozni akart, hanem tanulni is. Élt benne a tudásvágy, de megvolt benne ekkor már az elhatározás is, hogy olvasással, tanulással és utazással szerzett ismereteit elmaradt hazája javára fordítja.

Hazakerülve feszült figyelemmel kísérte a hazai élet fejleményeit s mikor látta, hogy a kormány 1825 szeptemberére kénytelen volt az országgyűlést összehívni annyi sok évi szünet után, elhatározta, hogy mint a főrendiház egyik örökös tagja, *kilép a politikai küzdőtérre.* Ezen az országgyűlésen az időközben megszervezett főrendiházi ellenzék vezéréként jelenik már meg. Személye felé azonban csak az 1825 november 3-i *képviselőházi*, vagy mint akkor nevezték: alsótáblai szereplése után irányult a közfigyelem.

Az országgyűlés folyamán többször szóbakerült a *magyar nyelv és irodalom fejlesztésének ügye.* Ez közelebbről érdekelte Széchenyit, aki már az országgyűlés előtt foglalkozott egy magyar tudós társaság felállításának gondolatával és hogy arra